

Orgle

Orgle imenujemo KRALJICA VSEH GLASBIL. Njihova duša in srce je množica najražljnejših, skrbno uglašenih piščali. Vsaka ima svoj značen glas. Vse skupaj nazadnje tvorijo pod prsti organista akord, sozvoje, melodijo. Orgle so izrazito cerkevni instrument. Poleg praktičnega imajo tudi globok simbolični značaj. Tudi vsako drutino in župničko občestvo je kakor orgle.

V Božji roki je vsak izmed nas svojevrstna piščal. Vsakemu je stvarnik vduhnil svojstven glas, značaj, za vsakega je Veliki Komponist napisal svoje življenjske note in melodijo. Skupaj kot občestvo – uglašen zbor - lahko harmoniramo, da bo naše sohobanje sončoče, akord, melodija. Le posluh za DRUGEGA JE TREBA IMETI. Če v orglah piščal odgovore, zacne »cviliti«, je sovocjava konec. Isto velja za naše sohobanje.

Ko se zahvaljujemo dobrotnikom in orglarškemu možtru g. Simonu Kolarju, da je castilijivi instrument združil iz spanja neuporabnosti, iskreno želim, da bi orgelska melodija odslej vabila vse in vsakega tudi k ŽIVLJENJSKI HARMONIJI IN SOZVOČJU S SAMIM SEBOJ, BOGOM IN BLIŽNJIM ...

Tone Perger
župnik

Orgle v cerkvi Marije sedem žalosti v Vojniku

Ene nastarejših orgel
na Slovenskem.

Restavriranje

S predloženim programom restavriranja orgel se je strinjala tako Komisija za orgle v mariborski nadškofiji, kakor tudi Zavod za varstvo kulturne dediščine v Celju. V obširnem procesu restavriranja so bili odstranjeni neoriginalni elementi, kot so delni, igralni in slepi potoviti. Zadnja star orgelska omara je ponovno dobila pokrov v vrata kakor prvotno, na sprednjem strani pod igralnikom pa smo do tak podaljšali manjšajoči del ohaja. S celotne orgelske omare in okrasju smo detailno odstranili neenakomernne nanose kostnega lepila, s čimer je ponovno prišel do izraza lepo izdelani marmorni. Ta se nadaljuje na novi del pod igralnikom. V spodnji del orgelske omare sta bila vgrajena dva klinasta mehova, ki se lahko poganjata ročno ali pa z ventilatorjem. Izdelani so bili novi ventri kanali, nov igralnik po vzoru edine ohranljene tipike in nova tonika traktura, za izdelavo katere smo uporabili originalno ohranjeni material. Tudi registratura je bila v celoti izdelana na novo, njen potek so narekleved sledili originalni izvodbe. Sapicna je povesen v originalnem stanju. Sanirali smo poškodbe in zamenjali vse ustnjene tensile. Kot zanimivo: v sapicni je prilepljenih vsej šestih vrst rokopisov na pergamentu, ki po besedah strokovnjakov izhajajo iz časa od 13. do 17. stoletja, storil je lesnjence. Pergament z rokopisi je indeksovalec orgel uporabljal tudi na učrtevanju lesnih piščal, kar je bilo v tem času običajno. Od lesnih piščal so bile prevzem uničeno le tri, drugačno pa je bilo stanje kovinskih piščal, od katerih smo ohranili vse originalne, preostalih 107, ki so bile neustrepane, pa smo po vzoru originalnih nadomestili z novimi. Od skupno 315 piščal v teh orglah smo tako z zelo zahtevnim delom uspeli restavrirati 205 originalnih piščal, 110 smo jih z restavrácijo izdelali na novo. Intonacija starih piščal smo poenotili, nove pa poseveno prilagodili starim. Najlepše zvočne rezultate smo dobili na izjemno nizkem zracenem pritisku, ki znaša 45 mm VS. Tudi uglaševanje smis izberali iz obdobja izdelave teh orgel, in sicer Werckmeister III, komorni ton je nekoliko višji in znaša 456 Hz. Razen trojnegoda podpisja orgljava, ki je te orgle popovabil v letu 1948, na zolebit v celenem instrumentu ni nobenega zapisa, ki bi nam o nastanku teh orgel povedal kaj več. Zagotovo lahko rečemo, da smo s tem delom uspeli izviriti ene najstarejše orgel na Slovenskem, s tem pa tudi izjemo redko tovrstno tehniko in glasbeno izročilo 17. stoletja.

Simon Kolar – orglarski možter

Orgle v cerkvi Marije sedem žalosti

Po številu in raznolikosti orgel sodi Slovenija med najbolj bogate orgelske dežele. Najstarejši danes se ohranjeni instrumenti izvirajo iz sredine oz. druge polovice 17. stoletja ter na njihovi način pričajo o nekaj sto let starini orgelske dejavnosti v našem prostoru. Zaradi predelav, prestavitev, premajhne skrb ter nenačudnega zoba časa, ko nekateri orgel desetletje dolgo sploh niso uporabljali, je danes dobrošen del starih orgel v sozemanru slabem stanju. Na sečo pri nas v zadnjih letih ne dovoljujemo le razmaha na podlagu izdelave novih orgel, temveč je edinstvo močnina tudi zavest o pomembnosti naše orgelske dediščine ter s tem povezane skrb za ohranitev starih orgel.

Orgle v podružnični cerkvi Marije sedem žalosti spadajo med najstarejše in prav gotovo med najlepše orgle pri nas. Žal je, da niso le najkrajši izdelovalci in času izdelave niso znanih, prav tako pa je tudi drugih le malo podobnih ohranjenih orgel, pri katerih bi lahko iskali morebitne podobnosti. Z potovanjem lahko trdimo, da orgle s tako bogatim okrasjem niso bile narejene za to področnino cerkev ampak so bile še primerno iz kakšne večje in pomembnejše cerkve v okolici. Pri vojnikih orglah namreč ne gre za majhen orgelski pozitiv, kot jih pri nas večinoma srečujemo na prehodu iz 17. v 18. stoletje, temveč za – glede na mere orgelske omare – sorazmerno velik in v tem ostiri entarteks instrument, ki je z drugimi orglami istega časa primerljiv ter zaradi sorazmerni majhnega števila registrov. Žal ne vemo nastanka, kakšna sta bila prvotna zasnova in izgled orgel, saj danes videti marmuracija orgelske omare po vsej verjetnosti ni izvirna. Predvidoma sta bila sredi 17. stoletja dodana pedalna sapicna s piščalmi ter nov prostostopej igralnik, ki je bil v Vojniku vgrajen v korno ohrago. Kljub temu je mogoče reči, da so dane – prenovi – prege preko blizu svojih izvirnih podob. Tako v pročelju orgel ponovno pojavijo piščali registrira principál 4', manualna klaviratura je sedna na sprednji strani ohaja pod prospektom, kjer se je glede na nekatere

obrancene sledi na omari po vsej verjetnosti nahajala tudi prvotno. Omeniti je treba, da restavratoru sistema za dovojanje zraka z novim, manjšim mehrom ter sistemom za ročno polnjenje meha.

Kljub temu da tudi po obovinu nimamo vseh odgovorov na vprašanja o izvirni podobi vojnikih orgel, je opravljeno delo odločno priznalo po temu, da lahko po dolgem času ponovno vsi priljubito začučimo vso lepoto in sijaj starih orgel. Samo želimo si lahko, da bo ob sadostni in ustreznri skrbti za instrument mogoče enako občudovanje še čez nekaj desetletij in stotletij.

Matej Podestenik, mag. art.
tajnik Komisije za orgle
v Nadškofiji Maribor

DISPONICIJA

Copod	8'	Oktav	2'
Flöte	4'	Quint	1 1/3'
Principal	4'	Oktav	1'

Mixtur

2 2/3'

